

Korpinen osuu harhaan

SEPPO HONKAPOHJA, professori, Helsingin yliopisto

ERKKI KOSKELA, professori, Helsingin yliopisto

Apulaiskaupunginjohtaja Pekka Korpinen on kommentoinut Kansantaloudellisessa Aikakauskirjassa 4/1996 julkaisemiamme kirjoituksia, jotka perustuvat Taloustieteellisen Seuran 60-vuotisjuhlaseminaarissa 17.10.-96 pidettyihin esitelmiin.¹ Korpisen agenda on poikkeuksellisen laaja. Puheenvuoro sisältää kommentteja meille, arveluja makroteorian tilasta ja sen opetuksesta, neuvoja tuleville opiskelijoille hänen mielestään väärinkäsitetystä asioista sekä lopuksi vielä kritiikkiä ylijohdaja Martti Hetemäelle, professori Matti Pohjolalle ja osittain professori Matti Virenille. Korpisen kantavana näkemyksenä on, että me kaikki käytämme väärä lähestymistapoja ja että pitäisi palata uudelleen sekä Keynesin Yleiseen Teoriaan että ns. Englannin Cambridgen traditioon. Seuraa-

¹ Ks. S. Honkapohja: "Makroteorian mullistukset viimeisten 60 vuoden kuluessa", Kansantaloudellinen Aikakauskirja, 92, 4/1996, 389-397, ja E. Koskela: "Talouspoliittisen ajattelun muuttuminen 1930-luvulta nykypäivään", Kansantaloudellinen Aikakauskirja, 92, 4/1996, 398-409.

vassa kommentoimme omalta osaltamme muutamia hänen esittämiään väitteitä.

1. Viittaamme kirjoituksissamme Keynesin Yleisen Teorian vaikeaselkoisuuteen ja toteamme että Hicksin, Kleinin ja Modiglianin töiden seurauksena siitä kiteytyi kirjallisuuteen jäänyt ydin. Emme ota kantaa onko tämä hyvä vai huono asia, kerromme vain mitä on itse asiassa tapahtunut. Korpinen menee kuitenkin pitemmälle ja sanoo "Hicksin IS-LM kehikko on ...Keynesin ajatusten vastainen". Tätä sinänsä kiinnostavaa väitettä Korpinen ei mitenkään perustele, vaan tyytyy toteamaan "En voi tässä yhteydessä kirjoittaa laajaa tutkielmaa". Todetakoon kuitenkin, että Keynes ilmoitti kirjeessään Hicksille, että hänen IS-LM tulkintansa Yleisestä Teoriasta tuo esiin oleellisen mainitusta teoksesta.² Korpinen on siis eri mieltä kuin Keynes siitä "Mitä Keynes todella tarkoit-

² Kirje on julkaistu mm. artikkelissa J.R.Hicks: "Recollections and Documents" teoksessa J.R.Hicks: Economic Perspectives: Further Essays on Money and Growth, Clarendon Press, Oxford 1977, 134-148.

ti"! Korpinen väittää myös että "Keynes on vaikeaselkoinen vain, jos häntä yrittää lukea neoklassisten silmälasien läpi". Tästä olemme vähän eri mieltä. Kannattaa myös kiinnittää huomiota siihen, että alan johtavat tutkijat ovat vuosikymmeniä kiistelleet siitä "mitä Keynes todella sanoi".¹ Jos Yleinen Teoria olisi kaikilta osin hyvin selkeä, miksi tällaista tapahtuisi?

2. Korpisen mukaan "Keynesiläisyys on hävinnyt ja hävitetty suomalaisesta tiedeyhteisöstä... samalla kun sen keskeinen sisältö on opetuksessa vääristynyt". Tosiasiassa makroteorian opetuksessa ja tutkintovaatimuksissa keynesiläisellä makrotalusteorialla on edelleen tärkeä sija aina peruskurssilta tohtorikoulutukseen saakka.² Tämän olisi saanut selville jos olisi vain tarkistanut asian! Mitä tulee keynesiläisyyden keskeisen sisällön vääristymiseen, viitasimme jo edellä Keynesin omaan Korpisesta poikkeavaan käsitykseen. Sensijaan että Korpinen perustelisi väitettään hän tekee väistöliikkeen ja siirtyy suoraan ns. Cambridgen traditioon kritiikittömään ihailuun. Voi myös kysyä, miksi ns. Cambridgen traditio on käytännössä kuollut³, vaikka se Korpisen mukaan on niin erinomainen? Ovatko taloustieteilijät Korpista lukuunottamatta harhateilla? Meistä tämä ei tunnu todennäköiseltä.

¹ Ks. esim. taloustieteen nobelistin R. Lucasin haastattelua teoksessa A. Klamer: *The New Neoclassical Macroeconomics: Conversations with New Classical Economists and their Opponents*, Harvester Press, 1984.

² Ks. peruskurssikirja D. Begg & S. Fischer & R. Dornbusch : *Economics*, 4. painos, McGraw-Hill, 1994 ja tohtorintutkintoon kuuluva kirja D. Romer: *Advanced Macroeconomics*, McGraw-Hill, 1996.

³ Vrt. edellämainitut, laajalti käytössä olevat makrotalusteorian oppikirjat.

3. Korpisella on kirjoituksessaan paljon muutakin, mikä ei mielestämme kestä kriittistä tarkastelua. Seuraavassa vain muutamia poimintoja: Korpinen sanoo, että "keynesiläisen lähestymistavan mukaan vain ad hoc malleja tulee rakentaa". Jos ad hoc - malli tarkoittaa sitä, että käyttäytymisrelaatioiden mikroteoreettista perustaa ei esitetä, niin väite on ristiriidassa ns. modernin keynesiläisen makrotalusteorian kanssa, jossa pyritään säilyttämään keynesiläisyydelle tyypillinen korostus epätäydellisistä markkinoista, mutta perustelemaan malleja mikroteoreettisista lähtökohdista käsin. Tämä mahdollistaa mm. paremman hyvinvointivaikutusten analyysin kuin ad hoc-mallit. Korpisen normatiivista neuvoa mallinrakentamisen filosofiasta ei ole siis toteltu edes keynesiläisessä traditiossa. Mitä pahaa on muuten siinä, että käyttäytymisrelaatioita yritetään perustella tutkimalla tarkemmin taloudenpitäjien toimintamotiiveja? Korpinen ihailee myös Keynesin ja Robinsonin tapaa käsitellä odotuksia mielivaltaisina muuttujina, joita heiluttavat 'eläimelliset vietit'. Meistä siinä ei ole sinänsä mitään ihailtavaa, enemmän ongelmia. Jos näet odotukset oletetaan mielivaltaisiksi, kaikki voidaan selittää niillä. Teoria, joka selittää kaiken viittamalla mielivaltaisiin odotuksiin ei ole refutoitavissa, vaan muistuttaa uskontoa. Yksi suurimpia edistysaskeleita makrotalusteoriassa ja talouspoliittisessa ajattelussa sitten Keynesin päivien onkin ollut hypoteesien kehittäminen odotusten määrääytymisestä, mikä jatkuu edelleen. Tämä on mullistanut makrotaloudellisen tutkimuksen ja ajattelun perinpohjaisesti. Korpinen sanoo myös, että "Jos aksiomaattiseen markkinaromantiikkaan ei olisi korkeakouluissa ...sorruttu, olisi pahimmat markkinahäiriöt ja pankkikriisit voitu välttää". Korpisen mukaan pankkikriisi on korkeakoulujen väärän opetuksen syy! Korpisen olisi hyvä määritellä "aksi-

maattinen markkinaromantiikka" ja dokumentoida, miten korkeakoulut siihen sortuivat. Tämän jälkeen pitäisi vielä perustella syy-seuraussuhde pankkikriisiin ja korkeakouluopetuksen välillä, mikä ei vaikuta aivan ilmeiseltä!

4. Huomautettakoon lopuksi myös, että Schumpeterin ajatusten renesanssi on tunnettu tosiasia mm. kasvuteoriassa¹. Syynä Schumpeterin sivuuttamiseen ei vastoin Korpisen arveluja ollut hänen verbaalinen esitystapansa; suhteellisen lyhyissä esitelmissä ei tietenkään ole mahdollista ottaa esiin ajattelun ja tutkimuksen kaikkia juonteita. Kirjoituksessaan Korpisella näyttää olevan irrationaalissävyyinen kammo - jota hän höystää vahvoilla, mutta sisällöltään tyhjiällä ilmaisuilla -matemaattisiin malleihin "todellisuudelle vieraina". Samalla hän tulee kritisoineeksi aikaisempaa ekonomistitoimintaansa, johon kuului matemaattisten mallien rakentelua². Vaikka arvostammekin Korpisen itsekritiikkiä, on hyvä nähdä myös täsmällisen (matemaattisen) analyysin edut. Se pakottaa johdonmukaiseen kokonaisajatteluun ja tuottaa tarkempia hypoteeseja empiiriselle tutkimukselle. Tällöin ei tarvitse jäädä pelkästään ns. "tyyliteltyjen faktojen" esittelyyn, vaan voidaan mennä pitemmälle.³

¹ Ks. esim. S. Honkapohja: "Osaaminen, hyvinvointi ja talouden kehitys pitkällä aikavälillä", Kansantaloudellinen Aikakauskirja, 92, 3/1996, 163-170, lyhyenä esittelyinä kasvuteorian kehitykseen. Perusteellinen esitys löytyy teoksesta R.J. Barro ja X. Sala-i-Martin: *Economic Growth*, McGraw-Hill, 1995.

² Ks. esim. hänen väitöskirjansa P. Korpinen (1981): *Kriisit ja pitkät syklit*, Helsinki.

³ Tästä hyvänä esimerkkinä on modernin täsmällisesti muotoillun kasvuteorian innoittamana elpynyt empiirinen kasvututkimus. Ks. Barro, R.J. & Sala-i-Martin, X. mt.

Ajattelun, tutkimuksen ja opetuksen tilaan on hyvä aina suhtautua kriittisesti. Tässä suhteessa Korpisen puheenvuoro on tervetullut. Hänen teesinsä ja väitteensä eivät kuitenkin kestä kriittistä tarkastelua ja osoittavat, että hän ei ole tullut perehtyneeksi riittävästi asioiden todelliseen tilaan. Makrotalousteoria ja talouspolitiikan teoria eivät ole aivan samassa tilassa kuin silloin ammuin, kun Joan Robinson kritisoi Korpiselle taloustieteen nobelisti Paul Samuelsonia, jonka kanssa Joan Robinsonilla oli kitkerä kiista pääomateoriasta. Korpisen tietovaje on valitettavaa, mutta onneksi se on periaatteessa korjattavissa hyvin yksinkertaisella tavalla: ottamalla selvää mistä on kyse.